

KAPellen en KRuisen

nummer 61

december 2013

De Barbarakapel in Reuver-Offenbeek is gereed !

Reuver heeft een lange traditie als het gaat om de verering van de H. Barbara. Al in 1835 wordt melding gemaakt van een beeld van deze heilige dat aanwezig zou zijn in de eerste stenen kerk van Reuver (gebouwd in 1834). Wat later werd in deze kerk zelfs een apart Barbara-altaar geplaatst, met daarin twee relieken van de heilige. De kerk werd veel bezocht door processies die op weg waren naar Kevelaer. De pelgrims uit o.a. Monschau, Sittard, Susteren en Linne vereerden dan de relieken van Barbara en offerden op haar altaar. Ook op de terugweg deden die processies Reuver weer aan. Op 4 december werd haar naamdag altijd gevierd met drie Missen (zoals op een zondag dus) in de kerk.

In het dorp was Barbara patrones van de spoorbeambten van het station, van de schutterij en van het Fluitkorps van Offenbeek. Rond 1850 werd er al een eerste kapelletje gebouwd ter ere van St. Barbara en St. Lucia. Later, in 1936, werden er zowel in Reuver als in Offenbeek twee Barbarakapellen gebouwd. Die verdwenen echter toen de gemeente ging uitbreiden.

Bisschop Frans Wiertz, terzijde gestaan door pastoor F. Houwman, bij de inzegening van de Barbarakapel

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel
De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen
is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie
B.H.H. Brader (hoofdredacteur)

Donateurs
minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen
€ 12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

Een nieuwe kapel

In "Kapellen en Kruisen" 51 sprak Ben Brader met Cor van de Kerkhof en Ger Peulen over het initiatief tot herbouw van de Barbarakapel in Offenbeek. Deze twee heren waren al vanaf 2007 bezig om de in 1964 afgebroken kapel opnieuw een plaats te geven in de kern Offenbeek. Op dat moment waren zij er zeker van dat dit zou lukken!

Ondanks aanvankelijke bezwaren van omwonenden wisten zij uiteindelijk zo ongeveer heel Offenbeek achter hun plannen te krijgen. Er werd een grote werkgroep gevormd, er kwam een comité van aanbeveling, de parochies en de gemeente werden overtuigd en men wist een enorm aantal donateurs en sponsors te werven.

Ook zorgde men voor behoorlijk wat publiciteit via artikelen in de lokale en regionale pers en men vervaardigde een prachtige website, die goed werd bijgehouden, zodat elke geïnteresseerde steeds op de hoogte kon zijn van de vorderingen.

Ontwerp

De werkgroep ging eerst kijken bij zes kapellen in Reuver, Belfeld, Steyl en Tegelen om ideeën op te doen. Vervolgens zorgde John Gubbels voor een prachtig ontwerp. Daarna kon men aan de slag. De kapel staat ongeveer op dezelfde plek als vroeger; dat is iets ten noorden van de Kerk en dat is toch wel het centrum van Offenbeek, temeer omdat daar ook de supermarkt is gevestigd.

Op veel dagen was men daar aan het werk. Voor nagenoeg elk onderdeel van de bouw wist men vakmensen te strikken, die vrijwillig en vaak geheel gratis hun diensten aanboden. Men zorgde zelf voor een schaftkeet en dat werd een echte ontmoetingsplek voor medewerkers en belangstellenden. Vanuit de buurt werd gezorgd voor koffie en het enthousiasme voor het project steeg met de dag.

Inzegening door de Bisschop

Zo was men er zeker van, dat men bij de opening op flinke belangstelling zou kunnen rekenen. Op 19 oktober 2013 vond de inzegening plaats. Om 18.00 droeg bisschop Wiertz samen met pastoor Houwman eerst een mis op in de Fatimakerk.

Bij binnenkomst in de kerk vormde schutterij St.Barbara een erehaag voor celebranten en misdienaars. De mis werd muzikaal opgeluisterd door het Kerkkoor, het Reuvers Mannenkoor en het Fluitkorps St. Barbara. Onze bisschop sprak zijn waardering uit voor de getoonde inzet van de werkgroep, maar legde ook een verband tussen de van de grond af herbouwde kapel en de thans zo noodzakelijke hernieuwing van de geloofsbeleving. Aan het einde van de dienst sprak Cor van de Kerkhof namens de werkgroep het slotwoord in dichtvorm.

Processie

Vervolgens was er een processie door de straten van Offenbeek, die versierd waren met de bekende wit-gele vaantjes. De Reuverse harmonie ging voorop en werd gevolgd door de Schutterij, het Kerkkoor, het Mannenkoor, de Werkgroep met hun partners, Bisschop Wiertz en pastoor Houwman, het college van B&W, het kerkbestuur, het Fluitkorps en honderden dorpsgenoten.

De zojuist voltooide Barbarakapel

Inzegening

Na aankomst bij de fraai verlichte kapel opende pastoor Houwman de deur en vervolgens zegende onze bisschop de kapel en de aanwezigen. De relik kreeg een plaats in het altaar en uiteraard zorgden de muziekverenigingen en de koren voor muzikale intermezzo's.

Daarna zorgde de voorzitter van schutterij Sint Barbara voor een verrassing door het overhandigen van een plaquette die nog bewaard was gebleven van de in 1964 gesloopte oude kapel. Deze plaquette is thans natuurlijk in de nieuwe kapel te bewonderen.

Tenslotte ging een grote groep genodigden nog naar café zaal "De Paerssjtal" waar onder het genot van koffie, vlaai en een drankje het hele proces nog eens mondeling en via een powerpointpresentatie de revue passeerde.

Offenbeek mag trots zijn op zijn geweldig mooie nieuwe Barbara-kapel en de manier waarop die tot stand is gekomen. Hier werd weer eens bewezen: "OPPE RUIVER GEIT ALLES".

Voor meer informatie en foto's zie: www.kernoffenbeek.nl/projecten/herbouw-st-barbarakapel-offenbeek

Wim van Diepen

Bissebeeks Vers

Kruisen, kapellen en kerken maken onderdeel uit van het mooie Limburgse land, maar zij staan ook vaak op de mooiste plekjes in het landschap. Stel dat zij konden praten!

*Een fanfare heeft de trom geroffeld.
Sneeuw legt de hemel kort op straat.*

*De jeugd is naar buiten gerend.
Trompet schallend gooit zij met ballen.
Van de pret heeft zij geen last van de pijn.
Zolang het maar blijft sneeuwen,
zal de avond niet vallen.*

*De jeugd hoeft nog niet naar binnen toe,
want moeder weet hoe kort de hemel duurt.*

's Nachts bedekt nieuwe muziek de pijn.

*Wiel Oehlen
(foto: Jan Jansen)*

Wijnandsrade

Naar Sint Anneke voor een manneke

Kapel van Sint Anna in Molenschot

Elk jaar, op de zondag nabij de 26^e juli stromen talrijke bezoekers naar het Brabantse Molenschot, een gehucht van zo'n 1.400 inwoners, gelegen halverwege Breda en Tilburg.

Vele honderden mensen bevolken op die dag de smalle dorpstraatjes, waar tientallen kramen de bezoekers tot kopen proberen te verleiden.

De kapel, waar de H. Anna zetelt, alsmede de vlakbij gelegen parochiekerk van de H. Anna, is bijna aan het oog onttrokken door de vele bezoekers van de markt.

Niet iedereen is zich bewust van de achtergrond van dit jaarlijks terugkerend evenement.

De Annakapel, schuil gaande achter de ballonnen

Broederschap

Van de Annakapel is bekend, dat deze waarschijnlijk in de zestiende eeuw werd gesticht. In 1842 vindt een belangrijke restauratie plaats, waarbij een torentje op de kapel geplaatst werd. In 1879 wordt de Broederschap van de Heilige Anna opgericht, die de verering van de H. Anna wil bevorderen. Sedertdien is Molenschot een bekend pelgrimsoord, niet in het minst, omdat de H. Anna wordt aangeroepen om een goede levensgezel te krijgen.

Parochie Heilige Geest

De reorganisatie van parochies in katholiek Nederland is ook aan Molenschot niet voorbij gegaan. De drie geloofsgemeenschappen van de kerkdorpen Rijen, Hulten en Molenschot zijn samengegaan in de parochie Heilige Geest.

Toch heeft elke afzonderlijke gemeenschap een eigen kleur behouden en een eigen kerk met eigen werkgroepen, die het geheel van de parochie Heilige Geest sterker maken. Zo geniet ook de voormalige Annaparochie het voordeel van het opgaan in een groter geheel, maar heeft toch het eigene van Molenschot met zijn Annakerk en Annakapel behouden.

Het interieur van de Annakapel

Naar Sint Anneke voor een manneke

Nettie van Dongen is vanuit Molenschot lid van het bestuur van parochie Heilige Geest.

Vanzelfsprekend zijn de beide, idyllisch gelegen kerkgebouwen in Molenschot haar erg dierbaar.

Zij kan smakelijk vertellen over de Annaverering, waarbij elk jaar rond de feestdag van de heilige vele pelgrims naar de kapel komen in de hoop in de toekomst een partner te vinden: "Naar Sint Anneke voor een manneke". Zij toont verschillende krantenknipsels, die aantonen, dat in deze tijd van speeddating er nog genoeg mensen zijn, die vertrouwen hebben in Moeder Anna. Een gebed en een kaars moeten het verzoek aan de H. Anna ondersteunen om een goede levensgezel te krijgen. Maar ook vrouwen, die graag een kind willen, trekken op de naamdag van de H. Anna naar Molenschot.

En zo vinden vroomheid en gezelligheid elkaar op deze zondag in Molenschot.

Ben Brader

De H. Anna

De H. Anna was gehuwd met een zekere Joachim. Zij bleven lang kinderloos. Op hoge leeftijd ontvangt zij – na een aankondiging door een engel – een kind, de H. Maria.

Anna is dus de grootmoeder van Jezus en zij wordt vaak tezamen met Maria en Jezus afgebeeld: Sint Anna te Drieën.

Het voorfront van de kapel

Herplaatsing kruis te Delkensweg - Ransdaal

In augustus 2013 kreeg ik een kruis aangeboden van de familie Keulders-Lardinois uit Wijlré. Het was het oude grafkruis van Opa en Oma van Hilde Keulders-Lardinois. Het kruis had gestaan op het kerkhof te Epen van 1954 tot 2011. Het is gemaakt door een zoon van Willem Lardinois, Sjeng Lardinois, die van beroep smid was.

Op 23 september is het kruis geplaatst door Wiel Erven, Lei Erven, Hub Smeets en Chris Willems. Het tekstbordje is gemaakt door Jan Scheepers uit Margraten met de tekst: "Samen onderweg".

Op 12 oktober is het kruis plechtig ingezegend door Pastoor Mol in aanwezigheid van de familie Keulders-Lardinois en de verzorgers van het kruis de familie Huntjens uit Schin op Geul. Verder waren de heren aanwezig, die het kruis geplaatst hebben, alsmede de wethouder van de gemeente Voerendaal. Onder het genot van een kop koffie met heerlijke vla ten huizen van Hub Smeets werd deze plechtigheid afgesloten.

Chris Willems

Pastoor Mol zegent het kruis in

Abonnementsgeld 2014

We vragen de abonnees van ons blad "Kapellen en Kruisen" de abonnementskosten van € 12,50 over te maken op ons **banknummer NL58ABNA0576220159** ten name van Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg te Roermond, onder vermelding van "Abonnement 2014".

Donaties 2014

We verzoeken onze donateurs om hun bijdrage voor 2014 (minimaal € 25) over te maken op ons **banknummer NL58ABNA0576220159** ten name van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg te Roermond, onder vermelding van "Donatie 2014".

Alvast bedankt.

Kruis Hoogveldsweg Hingen gerenoveerd en ingezegend

Aan de Hoogveldsweg in het buurtschap Hingen (gemeente Echt-Susteren) staat een kruis met een bijzondere ontstaansgeschiedenis.

Toen in januari 1945 de bevrijdingslegers tot Susteren waren genaderd, kwam Echt en omgeving in de frontlinie te liggen. Vele evacués uit de bedreigde regio zochten in die dagen noodgedwongen hun heil op het Hingen en in St. Joost. Zo ook bij de familie Theunissen-Thomassen aan de Hoogveldsweg.

Toen de legers weer oprukten, kreeg echter ook het Hingen het zwaar te verduren en beleefde men vele bange uren. Het was in die spannende dagen, dat de weduwe "moeder" Gertruda (Truke) Theunissen-Thomassen (1878-1965) samen met haar zeven kinderen de belofte deed een kruis te zullen plaatsen, als men de oorlog zonder zwaar letsel of doden zou doorkomen. En zo geschiedde. Nog in datzelfde jaar werd het kruis geplaatst. Momenteel is van het gezin Theunissen-Thomassen alleen nog de jongste dochter Maria Joosten-Theunissen, inmiddels 90 jaar oud, in leven.

Tand des tijds

Het monument siert dus alweer 68 jaar de Hoogveldsweg, hetgeen mede mogelijk was door de goede zorgen en belangeloze inzet van voornamelijk, in de loop van de tijd wisselende, omwonende familieleden. Dit alles heeft echter niet kunnen voorkomen dat uiteindelijk toch de tand des tijds heeft toegeslagen en een grondige renovatie noodzakelijk bleek.

Inzameling

Bij gebrek aan eigen middelen moest voor de financiering elders worden aangeklopt. Een inzameling onder de 29 kleinkinderen van mevr. Theunissen-Thomassen en hun tante kende een fantastisch respons. Nagenoeg iedereen stond achter het streven van de initiatiefnemers om dit monument, waaraan de naam van de familie zo nauw is verbonden, ook voor de volgende generatie(s) te behouden. De Stichting Kruisen en Kapellen Echt ondersteunde het project met raad en daad en leverde bovendien een financiële bijdrage. Ook de gemeente Echt-Susteren droeg via bemiddeling van de Stichting Kruisen en Kapellen haar steentje bij. Tevens waren er enkele spontane giften van sympathisanten.

Kruis voor de renovatie

Initiatiefnemers Fr. Theunissen en H. Sleuters

Kruis na de renovatie

Pastoor A.J. Mom

Renovatie

Vervolgens kon met de renovatie worden gestart.

De gemetselde achterwand werd schoongemaakt en gevoegd, het afdakje gerepareerd, het houten kruis vernieuwd, het corpus fraai opgeknapt, het hekwerk vervangen en het geheel van een passende bodembedekking voorzien.

Eind juli 2013 konden de werkzaamheden worden afgerond. Vanwege de vakanties werd de plechtige inzegening uitgesteld tot zaterdag 26 oktober j.l.

Blazersensemble

Inzegening

Dit had blijkbaar duidelijk de instemming van de voormalige stichters van het kruis vanuit het hiernamaals want het weer was die dag uitstekend. Veel familieleden, buurtbewoners en een grote afvaardiging van de Stichting Kruisen en Kapellen Echt hadden zich om 16.00 uur rond het kruis verzameld.

De plechtige inzegening werd verricht door Z.E.H. Pastoor A.J. Mom van de parochie Pey. Een blazersensemble zorgde voor passende muziek en tevens voor de begeleiding van de volkszang, bestaande uit enkele liederen in Limburgs dialect.

Bloemenhulde

“Tante” Maria

Tijdens de plechtigheid bracht “tante” Maria Joosten-Theunissen, de enige nog in leven zijnde “mede-stichter” en dankbaar voor het feit dat het haar gegeven was bij de plechtigheid aanwezig te kunnen zijn, een bloemenhulde. De heer Lei Theelen sprak namens de Stichting Kruisen en Kapellen zijn bewondering uit voor het verrichte werk en dankte daarvoor. Hij besloot zijn toespraak met een gedicht. Namens de initiatiefnemers dankte de heer Frans Theunissen allen die op enigerlei wijze hebben bijgedragen aan het welslagen van deze renovatie en tevens voor de aanwezigheid bij- en de medewerking aan deze inzegeningssplechtigheid. Hij zei er trots op te zijn samen met z’n allen dit kruis weer een nieuwe toekomst te hebben kunnen geven. Dit in de hoop dat het nu en ook voor volgende generaties mag gelden als symbool voor vrede, dankbaarheid en verbondenheid, en tevens als eerbetoon aan de grootouders en ouders die het kruis stichtten.

Fr. Theunissen en L. Theelen

Belangstellenden bij de inzegening

Pastoor Mom en de heren Theunissen en Sleuters

Drie boomkruisen langs de “Camino” in Belfeld

In de loop van de tijd komen de mensen met van alles aan. In dit geval dus kruisbeelden, die vroeger in elk huis en in elke kamer hingen.

Op een gegeven moment had onze Werkgroep Kruisen en Kapellen in Belfeld, drie stuks liggen, een groot en twee kleine. Ze werden geschonken door Nellie Gruiters en Lien van Diepen (2). Ze waren alle drie voorzien van een corpus. Een exemplaar is waarschijnlijk afkomstig uit Italië. Dat corpus is bijzonder, omdat het gemaakt is van geperst hout. We besloten ze te gaan gebruiken als boomkruis. Ze werden vervolgens voorzien van een dakje en een zogenaamd rugschild. Dan krijg je een kruis in het “vliegermodel”.

Wegwijzer Camino

Camino

Omdat wij veel wandelen en Jan in mei een stuk van de Camino naar Santiago de Compostela in Spanje heeft gelopen, terwijl Wim in 2012 het gedeelte van Zevenaar tot Visé heeft afgelegd, was een doel gauw gevonden. Die pelgrimsweg loopt namelijk ook door Belfeld en kon nog wel wat religieuze monumentjes gebruiken.

Broederschap

De route is beschreven in het boek “Jacobspad, historische pelgrimswegen naar Santiago tussen Rijn en Maas” deel 3, uitgegeven door de Broederschap van de H. Jacobus de Meerdere in Roermond.

Het is een beschrijving vanaf Zevenaar naar Millingen aan de Rijn en dan via de Duitse plaatsen Kranenburg, Goch, Weeze, Kevelaer en Straelen naar Venlo. Vervolgens via Steyl, Swalmen, Roermond, Maaseik, Sittard, Meerssen en Maastricht tot in Visé. (ongeveer 260 km). De hele route is gemarkeerd met de bekende blauwe bordjes met de gele Jacobsschelp.

Het gedeelte door Belfeld voert vanaf het Missiehuis in Steyl, via de Rijksweg tot bij de Mergelstraat, hier linksaf naar het kapelletje van Geloo en onder het spoor door naar de Kapelweg, de rotonde Geloërveld wordt overgestoken en zo komt men langs de Poldersweg over de Molenbeekweg uit bij Oud-Schoneborg.

Hier op de hoek, waar de route naar rechts richting Bosheideweg gaat, hebben we tegen een dikke eikenboom het eerste kruis opgehangen. We vervolgen de "Camino" en gaan net vóór het wegwkruis bij boerderij "Winkendries" linksaf naar de Bovenste Schorfweg.

Op de volgende hoek naar rechts, bij een zitbank hangt het tweede kruis, op een veilige hoogte

Praathuis

Dan gaan we evenwijdig aan de Duitse grens naar het zuiden en passeren het "Praathuis", een plek waar vroeger de Belfeldse gepensioneerden voor een praatje bij elkaar kwamen.

Uiteindelijk belanden we op de plek waar eens het smalspoor liep.

Hier, bij Gp 432, staken de kiepkarretjes met klei vanaf de Duitse kleigroeven de grens over naar de Belfeldse dakpannenfabrieken.

Op deze plaats met drie zitbanken, die verscholen onder het bladerdak van diverse eikenbomen staan, hebben we het derde kruis opgehangen.

De Santiago-route verlaat hier Belfeld en gaat een stukje door het Duitse bosgebied tot aan de "Witte Stein" in Reuver en verder naar Swalmen en Roermond.

Zo ziet u dat een combinatie van de Camino en religie heel goed mogelijk is.

In Belfeld hebben we op de route nu dus het Mariabeeldje in de nis bij Rijksweg Noord 33, het kapelletje van Geloof, het wegwkruis bij "Winkendries" en als aanvulling de drie nieuwe boomkruisen.

*Jan Coopmans en
Wim van Diepen*

Foto's: Wim van Diepen

Kruis Oud-Schoneborg

Kruis Bovenste Schorfweg

Kruis bij grenspaal 432

Het oude hagelkruis op het wijngoed Fromberg - Ubachsberg

Het herplaatste kruis

Het oude hagelkruis heeft tot in de jaren 60 gestaan bij de landerijen, die behoorden bij de boerderij Soureth aan de Rolduckerweg te Heerlen, daar waar thans de Peppermil is gevestigd.

Het kruis stond aan een landweg, die toegang gaf tot deze landerijen, waar nu het industrieterrein de Beitel ligt. Het kruis was eigendom van de familie Wiertz, van wie de boerderij onteigend werd om plaats te maken voor het industrieterrein.

De familie vertrok naar Ubachsberg naar hoeve Ponderosa. Enige jaren later begon Paul Wiertz en zijn schoonzoon Marcel Somers het wijngoed Fromberg.

Toen ik in 2011 contact had met beide heren vertelden ze mij, dat zij het smeedijzeren kruis hadden van de boerderij Soureth. Het bleek het oude hagelkruis te zijn. Het plan werd opgevat om dit kruis in originele staat te brengen en te plaatsen op het wijngoed Fromberg. Zo gezegd zo gedaan. Wiel Erven uit Kunrade werd benaderd en hij maakte het kruis weer prima in orde.

Op donderdag 17 oktober 2013 werd het kruis door Wiel Erven, Lei Erven en Chris Willems geplaatst op het wijngoed Fromberg. Het drietal was het er over eens, dat dit de juiste plaats is voor dit oude Hagelkruis en dat O.L. Heer het wijngoed zal beschermen tegen stormen en hagelschade. Het kruis meet 2,75m hoog en er is een jaartal ingeslagen: 1836. De tekst op het tekstbordje luidt: "Gods akker Gods wijngaard" en is geschilderd door Jan Scheepers.

Chris Willems

Corpus met stralenkrans

Het tekstbordje

Limburgs mooisten (22)

Veldkruis aan de Akerweg te Ransdaal

Het bestaat nog, ons Limburgs land in zuiverste vorm: omgeploegde akkers, veldweggetje, rij bomen waartussen een eenvoudig veldkruis dat bescherming heeft geboden aan de binnengehaalde oogst. Aan de voet van het kruis heeft iemand een pot met daarin een vrolijk bloeiende geranium gezet. Overdrijvende wolkenvelden zijn op weg naar.....?

Zomaar een foto op een mooie nazomerdag in het Ransdalerveld (Ranzelerveld) tussen Ransdaal (Ranzel) en Colmont (Carolmet).

Ik was onder de indruk van het prachtige schouwspel toen ik deze foto's maakte en word er weer stil van als ik naar de foto's kijk.

Limburg op zijn mooist.

Tekst en foto:

Jan Jansen (Nuth)

Rechtgezet

In *Kapellen en Kruisen* nummer 60 (oktober 2013) stond een artikel over een nieuw wegkruis in het centrum van het Zuid-Limburgse Hulsberg. Het monumentje bevindt zich op de hoek van de Kloosterlaan en de Churchillstraat nabij het plaatselijke winkelcentrum en werd op 9 juni jl. tijdens de jaarlijkse processie ingezegend. Per abuis stond bij dit bericht een verkeerde foto. Bij deze een afbeelding van deze nieuwe, fraaie aanwinst.

Foto kruis: Jan Jansen (Nuth)

De moorden te Putbroek

Het is die novembermorgen een prachtige rit. De zon schijnt tussen de herfstnevels en maakt, dat het bosgebied een romantische indruk wekt. Het dorpje Mariahoop, gedomineerd door naoorlogse bungalowbouw, maakt een welvarende indruk. Midden in het dorp ligt een kleine begraafplaats met een eenvoudig grafmonument. Het herinnert aan het drama, dat zich hier in de bossen voor ruim tachtig jaren heeft afgespeeld.

De calvarie aan de Annendaalderweg in Putbroek

Armoë

Het nabije gehucht Putbroek, gelegen tussen Echt en de Duitse grens, is voor de oorlog zeer dun bevolkt. Er heerst in de dertiger jaren van de vorige eeuw grote armoë, er is weinig werkgelegenheid, men leeft van een beetje landbouw. Het ligt voor de hand, dat de bewoners graag in de uitgestrekte bossen een strik zetten, zodat er nog eens wat vlees op tafel komt. Het stropen vindt plaats tot groot ongenoegen van de landeigenaar jonkheer van Aeferden. Jonkheer Alphonsus van Aeferden bezit grote stukken bosgrond in het grensgebied bij Putbroek. Hij woont op kasteel Geulle en is in die gemeente sedert 1916, en in de gemeente Bunde sedert 1926 burgemeester.

Jachtopziener

Voor het beheer van zijn bosgebied, de Annendaalse bossen, heeft hij een jachtopziener aangesteld, Hendrik van den Elzen. Die heeft ook vooral tot taak om stropers te weren. En dat doet hij als onbezoldigd rijksveldwachter zeer fanatiek. Als hij een stroper te pakken krijgt, geeft hij hem niet alleen een proces-verbaal, maar trakteert de dader ook nog op een flink pak rammel. De jachtopziener maakt zich hierdoor in de streek zeer gehaat.

Strikken controleren

Aan de Annendaalderweg in het huis van de familie Kersten zijn op de avond van vrijdag, 27 november 1931 de broers Willem en Mathias Kersten en hun neef Frans Werens aan het kaarten. Tegen middernacht gaan zij het bos in om de strikken controleren, die 's morgens door Willem zijn geplaatst. Het drietal komt die nacht niet thuis. Boswachter Hintzen van een aanpalend landgoed wordt te hulp geroepen. Hij raadpleegt de douaneambtenaren, die aan de Duitse grens gestationeerd zijn. Een van de comiezen, die die nacht dienst had, heeft rond middernacht verschillende schoten gehoord. Er worden die zaterdag boswachters en veldwachters gealarmeerd, waarna ook de Koninklijke Marechaussee in Echt wordt ingeschakeld.

Onderzoek

Wegens de ingevallen duisternis wordt besloten om de volgende dag, zondagmorgen, het onderzoek in de bossen voort te zetten. Een groep marechaussees, veldwachters, jachtopzieners en burgers zoeken systematisch de bossen af. Na korte tijd vindt de groep een spoor van geweld, een bebloede broekriem. In de nabijheid worden onder dennennaalden en zand in een kuil de drie lijken ontdekt.

Justitie

De inmiddels ingeschakelde officier van justitie in Roermond vraagt bij aankomst ter plaatse naar jachtopziener van den Elzen, die aan de nachtelijke zoektocht naar de vermisten niet had deelgenomen. Hij was, aldus van den Elzen daarvoor niet gevraagd en had 's nacht ook geen schoten gehoord. In het huis van vader en zoon van den Elzen worden verschillende wapens in beslag genomen, maar tot een arrestatie komt het nog niet. Er worden in het verdachte gebied verscheidene hulzen gevonden, die blijken te passen bij de wapens van vader en zoon van den Elzen. Op dinsdag worden de beide van den Elzen in hun woning gearresteerd. Zij worden per tram van Posterholt overgebracht naar Roermond en daar voorgeleid.

De beide verdachten ontkennen echter ten stelligste ook maar iets met de moorden te maken te hebben.

Reconstructie

In de uitgebreide documentatie van het latere proces bij de rechtbank Roermond blijkt, dat in de bewuste november nacht in het bos in Putbroek een confrontatie heeft plaatsgevonden tussen enerzijds de twee broers en hun neef en anderzijds jachtopziener van der Elzen en zijn zoon. Kennelijk is het drietal op heterdaad betrappt bij het controleren van de strikken.

Uit een reconstructie komt naar voren, dat van den Elzen sr. bij het daarop volgende twistgesprek eerst Frans Werens doodschiet, waarna Mathias Kersten door hem wordt neergelegd. Willem Kersten poogt te vluchten, maar wordt door Mathias van den Elzen teruggebracht naar de plek, waar zijn vader was, die Willem vervolgens zonder pardon neerschiet.

Vader en zoon van der Elzen slepen de lijken verder het bos in, waar een kuil gegraven wordt, waarin de lijken gedeponeerd worden.

Nog een moord

Drie maanden voordat de hiervoor beschreven moorden plaatsvonden, verdween plotseling Willem Roubroeks, 24 jaar en woonachtig bij zijn ouders in Brüggelchen, vlak bij de Duitse grens. Deze Willem was stroper in hart en nieren en had het vaak met jachtopziener van der Elzen aan de stok gehad. Op 24 augustus 1931 blijkt Willem plotseling verdwenen. Men maakt zich er in de omgeving van Willem aanvankelijk niet erg druk over: wel vaker bleef Willem een tijdje weg, hij zou wel weer boven water komen.

Nadat echter klaarheid was gekomen over de drie moorden van Putbroek, werden er hier en daar vermoedens uitgesproken. Er wordt gefluisterd, dat de beide moordenaars misschien ook wel de hand hebben gehad in de verdwijning van Willem Roebrouks.

Drie dagen nadat de broers Kersten en Werens onder enorme belangstelling in Mariahoop zijn begraven besluiten twee inwoners van Putbroek op onderzoek uit te gaan. Zij vinden in het bos een graf, waarin het lichaam van Willem aangetroffen wordt. Hij blijkt vermoord door een hagelshot.

Hendrik van den Elzen wordt door de rechtbank in Roermond veroordeeld tot 15 jaar gevangenisstraf, zijn zoon krijgt 8 jaar. In hoger beroep bij het gerechtshof in 's Hertogenbosch bevestigt het vonnis van de vader,

de straf van de zoon wordt teruggebracht tot 6 jaar. Opvallend is, dat hij nooit is vervolgd voor de moord op Willem Roebrouk. De zoon wordt vroegtijdig, in 1937 uit de gevangenis ontslagen. Hij overlijdt in Roermond in 1942 op 31-jarige leeftijd.

Hendrik van der Elzen wordt in 1946 in vrijheid gesteld, hij vestigt zich in Posterholt, waar hij in 1954 op 77-jarige leeftijd overlijdt.

De monumenten

Ter herinnering aan de gebeurtenissen in Putbroek zijn in 1932 een tweetal monumenten opgericht.

Op het kerkhof van Mariahoop is een grafmonument opgesteld, waar de vier slachtoffers begraven liggen. Langs de Annendaalderweg bij de plaats van de moorden is een calvarieberg gemaakt met daarop naast het kruis de beelden van de Moeder van Smarten en van de apostel Johannes.

Ben Brader

Het grafmonument in Mariahoop

Bij het schrijven van dit artikel heeft uitgebreide raadpleging plaatsgevonden van

- *Jac. van Heel: Het drama van Putbroek – Diergaarde 1997*
- *J.A. Blauw: Plaats Delict Nederland – Het stropersdrama in Putbroek – Baarn 2002*

Prachtig Kruis opgeknapt in Landgraaf

Frans Cals heeft voor de Heemkundevereniging Landgraaf dit prachtige kruis opgeknapt. Het was een intensief werk met al die blaadjes, kruisje midden van het kruis, leeuwenkop, ossenkop, havikkop, engelenhoofdje en een tarweaar.

Hierover heeft Frans een vraag: wie weet waar het kruis gegoten is. En waarom in het midden van het kruis, waar normaal een corpus is, nu een corpus aan het kruis geplaatst is?

Het kruis is op 9 maart 2013 geplaatst bij Zorgcentrum Heereveld Kloosterstraat in Landgraaf.

Frans heeft verder nog een kapel verplaatst en opgeknapt. Hij is nu bezig met het plaatsen van het 17e kruis in Brunssum. Hij heeft al deze kruisen laten zandstralen en opnieuw geschilderd. Het metselwerk is allemaal gedaan door zijn kompanen en vriend Wim Versteegen.

Ook heeft Frans nog vijftien kruisen in Brunssum gerestaureerd.

En dit alles heeft geen cent gekost. Sterker nog, er is nog meer dan € 2700 in de kas voor reparatie en dergelijke voor later. Als men uitgaat van zo'n €800 per te plaatsen kruis, en € 200 per te restaurerende Kruis, dan weet men, dat de zakenmensen van Brunssum de kruisen in Brunssum een warm hart toedragen.

Heemkundevereniging Brunssum

Frans Cals legt de laatste hand aan het kruis bij Zorgcentrum Heereveld

Onze Lieve Vrouw, Hulp in alle nood

Zo noemt men het Mariabeeldje in het Kapelke van Geloo. Een beeldje uit het begin van de zeventiende eeuw met een lange geschiedenis. Het overleefde zeker vier kapelkes. Het eerste gebouwtje stamde ook uit het begin de zeventiende eeuw. In 1863 moest dit wijken vanwege de aanleg van de spoorlijn Roermond-Venlo.

Een kleine zandsteen uit dit oude gebouwtje, ingemetseld in het onderstaande kapelke, gebouwd in 1868, droeg het jaartal 16... De laatste twee cijfers waren onleesbaar. Dit is natuurlijk niet verwonderlijk na meer dan twee eeuwen.

Bombardement

In 1938 werd dit kapelke te klein en begon te vervallen. Een ander bezwaar was dat men er geen mis in mocht opgedragen. Het werd afgebroken en ver-

vangen door een groter waarin dat wel mogelijk was. Dit kapelke was helaas geen lang leven

beschoren. In 1943 werd het door een bombardement totaal weggevaagd. Het Mariabeeld vond men, als door een wonder, licht beschadigd terug. Het wonder is minder groot als men weet dat het beeldje vervaardigd is uit eikenhout. Tussentijds bouwde men een houten noodkapel die door een storm in 1946 werd verwoest. Toen kwam de huidige kapel tot stand, die men nog in hetzelfde jaar in gebruik nam. In 1977 werd het antieke Mariabeeld hieruit ontvreemd. In 1980 vond men het weer terug.

Regiofunctie

Tot op de dag van vandaag trekt dit kapelletje nog veel bezoekers.

Gelegen langs het spoor tussen Belfeld en Tegelen vervult het nog altijd

een regiofunctie voor mensen, die Maria om hulp komen vragen. De kaarsen, die hier iedere dag branden, getuigen hiervan. In 1979 componeerden Dré Geraeds en Piet van Bree het lied: *'t kapelke van Geloë*. Het werd gezongen door de Malmaaszengers uit Belfeld en het is nog regelmatig te beluisteren in de parochiekerk en op de televisiezender L1.

Tekst en tekeningen: P. van Buggenum

Nieuw kruis te Ubachsberg-Dalstraat-Scheepersweg

Op 1 oktober is door de Buurtvereniging Dalstraat een nieuw wegkruis geplaatst aan de Dalstraat-Scheepersweg te Ubachsberg. Het kruis is afkomstig van het kerkhof te Terwinselen-Kerkrade en stond op het graf van de familie Reinders-Absil. Het deed dienst van 1980 tot 2011. Het kruis is in hout uitgevoerd met vliegerkap en er is een fraai bronzen corpus op aangebracht.

De familie, die bij de overdracht op 13 oktober aanwezig was, schonk het kruis aan de buurtvereniging.

Na een openingswoord door voorzitter Wiel Pakbier gaf Jan Reinders een uiteenzetting over het kruis, dat door zijn vader gemaakt was. Ook Chris Willems gaf een toelichting over de kruisen in ons Limburgs land. Het tekstbordje is geschilderd door Jan Scheepers uit Margraten met de tekst: "Gods Bergrust". De feestelijkheden werden afgesloten met koffie en vla.

Chris Willems

Het kruis met het opschrift "Gods Bergrust"

Contactdag 2014 in Steyl

Op zaterdag 12 april 2014 wordt weer de jaarlijkse contactdag voor leden van plaatselijke organisaties, abonnees en donateurs van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg gehouden. Deze keer brengen we een bezoek aan het kloosterdorp Steyl.

- 13.00 uur Start in het Missiehuis, St. Michaelstraat 7, 5935 BL Steyl .
We worden ontvangen met koffie en vlaai.
U wordt bijgepraat over het wel en wee van onze Stichting in het afgelopen jaar.
- 13.30 uur Inleiding (videopresentatie) over het Missiehuis en de kloostergemeenschappen van Steyl.
Tevens gelegenheid tot het stellen van vragen.
- 14.30 uur De aanwezigen worden gesplitst in twee groepen en brengen onder leiding van een gids een bezoek aan klooster, kerken, tuinen en verdere terreinen van het Missiehuis.
- 16.15 uur Einde van het officiële gedeelte.
Men kan op eigen gelegenheid nog rondkijken in de Botanische Tuin, het Missiemuseum, het Veerplein en het plaatsje Steyl met zijn talrijke kloostergebouwen.
Ook kan men natuurlijk een bezoek brengen aan een van de diverse horecazaken in de buurt om nog wat na te praten.

N.B. Voor deelname aan de contactdag wordt een eigen bijdrage van €5,- per persoon gevraagd.

Reacties op het artikel over het kruis op kasteel Terworm

Na het verschijnen van ons blad *Kapellen en Kruisen* nr. 60 waarin ik een artikeltje geschreven had over het kruis bij kasteel Terworm in Heerlen heb ik een paar reacties met aanvullende gegevens mogen ontvangen.

De eerste reactie kwam van de Werkgroep *Kruisen en Kapellen* in Valkenburg van de heer H. Melchiors, die me in contact bracht met mevrouw B. Ramakers-Seelen, die zelf op het kasteel gewoond heeft.

Enkele dagen later kreeg ik een mailtje van haar broer de heer P. Seelen met veel informatie. Ik heb met beiden contact opgenomen en wil proberen om de gehele geschiedenis van het kruis in het kort weer te geven.

Grafkapel

In 1846 huwt Barones Anthonia von Böselager met Otto Napoleon baron de Loë Imstenraedt. Helaas komt de jonge barones in 1847 te overlijden. Op haar graf op de begraafplaats aan de Akerstraat in Heerlen wordt een groot houten kruis geplaatst. In 1848 wordt over haar graf een neoclassicistisch kapelletje gebouwd, dat nu nog te bewonderen is.

Het kruis is toen naar kasteel Terworm over gebracht en op een zolder opgeslagen, waar het in 1975 werd ontdekt door Paul Seelen. De juiste plaats was de eerste verdieping van het linkse gedeelte van het koetshuis. De balken van de zolder waren door de slechte toestand van het dak in zeer slechte staat zodat het nogal gevaarlijk was om het kruis naar beneden te krijgen, maar uiteindelijk is het toch gelukt.

Tekst op het kruis

Hieronder een stuk van de tekst door Paul Seelen. Een korte beschrijving: 2 meter hoog grafkruis, zonder corpus, zwart, met op de kopse kanten dunne plankjes tegen inwateren en houtrot door regen. Bindmiddel van de zwarte verf was vergaan en daardoor gemakkelijk te verwijderen. Op de dwarsbalk was in witte letters in twee regels het volgende te lezen

FREIFRAU MARIA ANTONIA VON LOE
GEBOREN FREIIN VON BOESELAGER

en op het bovenste deel van de verticale balk:
GEBOREN ? MAART 1828

en op het onderste deel:
GESTORBEN 12 OKTOBER 1847.

Veldkruis

Om het kruis een zinnige bestemming te geven en niet verloren te laten gaan heb ik er een veldkruis van gemaakt: eikenhouten kap bedekt met zink, eikenhouten achterkant en ijzeren krullen zijn door mij toegevoegd, evenals het corpus (van de rommelmarkt van Wahlwiler), de cijfers 18 - 47 en dit alles geplaatst op een halfronde voet van veldbrand tegen de noordelijke muur van de uitbreiding van 1767, waar het lang heeft gestaan. In de periode tussen 1975 en 1977 is het kruis opgeknapt. Paul Seelen heeft in die tijd een ernstige ziekte doorstaan en dat verklaart de lange tijdsduur tussen het vinden van het kruis en de inzegening. Het kruis is ingezegend door Dom. George Smeets (+), monnik van de Abdij van Mamelis dit veldkruis ingezegend, hij was een huisvriend van de familie Seelen.

Kasteel Terworm in volle glorie

Verkoop

Toen het kasteel verkocht werd aan de heer F. van der Valk heeft de vader van Paul Seelen gevraagd om het kruis in ere te houden. Daarom is na de renovatie en uitbreiding het kruis op dezelfde plaats teruggeplaatst, nu zonder het voetstuk.

Tot zover de bijzondere geschiedenis van een wegekruis. Het loont altijd de moeite om te trachten de historie te achterhalen, want bijna ieder kruis heeft een interessante geschiedenis. Heel veel dank aan de mensen die de moeite genomen hebben om de gegevens aan te vullen. Mevrouw Ramakers-Seelen heeft me nog een tip gegeven om misschien een portret van de barones te vinden, daar ga ik nog achter aan.

Harrie Kuijpers

Roermond - Hattem

?